

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головн. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина»): навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. В. Кудикіної. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 230 с.
5. Піроженко Т. О., Карасьова К. В. Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. К. : Генеза, 2014. 96 с.
6. Словник педагогічних та психологічних термінів до дисциплін: «Педагогіка», «Педагогіка новаторства», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності», «Педагогічний менеджмент» : для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття освіти пед. спец-тей / укладачі: Н. А. Несторук, Л. В. Кокоріна. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 131 с.
7. Федорова М. А. Підготовка майбутніх вихователів до формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. Vol. 6, № 3. 2018. С. 42-45.

УДК 159.9:316.48]:159.922.7-053.4

Сушня М.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г Короленка

Науковий керівник – к.псих.н, доц. **Пасічніченко А.В.**

КОНФЛІКТНА ПОВЕДІНКА У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розглянуто актуальність проблеми виникнення конфліктної поведінки у дітей. Визначено, що конфлікти є рушійною умовою соціальних міжособистісних взаємин між однолітками та у групі. Проаналізовано особливості конфліктів, їх причини та фактори виникнення конфліктних ситуацій.

Ключові слова: *конфлікти, діти дошкільного віку, спілкування, конфліктні ситуації.*

Постановка проблеми. Ситуації конфліктів – явища, розповсюджені в повсякденному житті. Прояви конфліктності характерні для дитячого віку. Вони часто є ситуативними та нетривалі. При несприятливих умовах та відсутності своєчасної психологічної підтримки вони можуть стати стійкими особистісними формуваннями. Тривалі та невирішені конфлікти мають негативний вплив на взаємовідносини між людьми та соціально-психологічний клімат у дитячому колективі. Відсутність адекватної уваги до проблеми конфліктів у дитячому садку істотно підвищує конфліктність освітнього середовища, що стає основою для формування конфліктної спрямованості особливості та перешкодою для її самореалізації.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні та емпіричні аспекти проблеми конфліктів є предметом досліджень цілої низки науковців:

А. Бузнік, А. Гірник, Н. Дорошенко, Н. Кравчук, О. Кришевич, В. Кушнірюк, В. Ласькова, Г. Ложкін, І. Омеласько, М. Пірен, Н. Пов'якель, В. Радчук, А. Садрієва, О. Світличний. Специфіку, причини конфліктної взаємодії, шляхи вирішення конфліктів у дітей вивчали Ю. Волинець, М. Комісарик, В. Коцко, Н. Стаднік М. Тютюнник та ін.

Мета статті: теоретичний аналіз проблеми конфліктної поведінки у дітей дошкільного віку

Виклад основного матеріалу. У дошкільному віці спілкування полягає у зростанні змістовності і вибірковості відносин, у розвитку потреби стабільної комунікації їхньої інтенсивності та орієнтації на інтереси ровесників. Кожен вид спілкування впливає на психічний розвиток дітей по-різному: первинна форма емоційно-практична полягає у прагненні дитини до співучості у розвагах і забавах, де виникає можливість самовираження; ситуативно-ділова форма сприяє розвитку особистості, самосвідомості, допитливості, сміливості, оптимізму та творчості; позаситуативно-діловий підхід науковці описують як співробітництво, де зростає роль мовлення, мотивів пізнавальної діяльності та розширення спектрів емоцій у дискусійних життєвих ситуаціях. Кожен з цих способів сприяє конкретизації, уточненню та поглибленню уявлень дитини про саму себе.

У дітей дошкільного віку виникають складні та різноманітні взаємини з однолітками, які істотно впливають на формування їхньої особистості. У процесі спілкування розвиваються соціальні навички, уміння ділитися, домовлятися, вирішувати спірні ситуації, узгоджувати соціальні ролі. Проте, у взаємодії з однолітками є діти, які можуть відкрито і жорстко домінувати, відкидати будь-які пропозиції іншої дитини, досить часто бурхливо реагують на непорозуміння, що виникають у спільній з однолітками діяльності, і самі ініціюють конфлікти. Відзначаються труднощі в умінні співпереживати і радіти успіху іншої людини, що призводить до різних конфліктів і непорозумінь [4, с.266].

Англійський соціолог Е. Гідденс визначає конфлікт як реальну боротьбу зіткнення протилежно спрямованих, несумісних міжособистісних взаємодій окремого індивіда чи груп людей пов'язаних з негативними переживаннями [6].

Сучасні психологи особливістю дитячих конфліктів вважають такі: несформовність етичних норм у словах і діях у соціумі; невміння керувати своєю поведінкою, емоціями при порушенні задоволення власних егоїстичних прагнень; імпульсивність або повільність розвитку динамізму взаємодії у спільній справі; відсутність уміння шукати компроміси, вибірковість у взаємостосунках відповідно до власного темпераменту. Особливу роль у виникненні конфліктів

відіграють особистісні особливості, а саме: прояви агресивності, рівень розвитку комунікативних навичок, прояви егоцентризму, образливості, демонстративності.

Ткаченко І.В. зазначає, що конфлікти у дошкільників пов'язані з порушенням дитиною правил поведінки в дитячому садку, які виникають у процесі спілкування та в ігровій діяльності і проявляються у формі зіткнень, сутичок, суперечок і сварок [5]. Причинами виникнення конфліктів можуть бути недостатня ініціативність дитини у встановленні контактів з ровесниками, відсутність між дітьми, що граються, емоційних старань, вмінь і можливостей [1, с. 47].

Конфлікти в цьому віці є результатом різних факторів, які обумовлені фізіологічними, психологічними та соціокультурними аспектами розвитку. Одним із факторів, що впливає на схильність до конфліктних ситуацій, є розвиток самосвідомості та формування індивідуальної ідентичності. Діти в цьому віці активно вивчають свої власні характеристики, потреби та бажання, які впливають на навколишніх.

Важливо враховувати вплив навколишнього середовища на виникнення конфліктів у дітей дошкільного віку. Сімейна атмосфера, стиль виховання батьків, а також соціокультурні особливості можуть визначати, наскільки дитина буде схильна до конфліктів. Відсутність позитивного прикладу дорослих або невміння батьків ефективного вирішувати конфлікти може впливати на формування такого підходу у дітей.

Вагому роль у формуванні схильності до конфліктів у дітей дошкільного віку має педагогічний вплив. Організація виховного процесу, методи взаємодії з дітьми, використання конфліктологічних методик можуть впливати на розвиток соціальних навичок та умінь управляти конфліктами. Педагоги повинні виявляти чутливість до індивідуальних особливостей дітей, створювати атмосферу взаєморозуміння та навчати конструктивно реагувати на конфліктні ситуації [2].

Американський психолог К. Томас схарактеризував п'ять способів вирішення конфліктної ситуації: ефективним методом є співробітництво, що полягає у конструктивному розборі проблеми спільному пошуку кращого рішення і відношенню до опонента не як до суперника; суперництво описує нав'язування своєї точки зору, яке не є вигідним для позицій іншої сторони; метою компромісу є поступка обох сторін із частковою відмовою від власних претензій та умов; підхід пристосування характеризує добровільну або вимушену відмову від своїх вимог, усвідомлення своєї неправоти задля збереження хороших відносин при втручанні третьої сторони; підхід відступ

полягає в ухилянні від знаходження рішення джерела проблеми і не відстоюванні своїх прав при бажанні не витратити моральний ресурс [3].

Для управління та попередження конфліктів у дошкільному віці важливо використовувати педагогічні стратегії, що сприяють соціальному розвитку дитини. Зокрема, стимулювання розвитку емоційної інтелігенції, виховання навичок емпатії, навчання умінню слухати та враховувати думки інших може допомагати у вирішенні конфліктів.

Важливо також розвивати у дітей навички саморегуляції та конструктивного вираження своїх емоцій. Навчання дітей визначити та виражати свої почуття та думки допоможе їм краще розуміти себе та оточуючих, а також покращить їхню взаємодію і групи [4].

Ефективним засобом, який дозволить вирішити такі питання, на нашу думку, є ігрова діяльність. Так, для формування навичок спілкування, безконфліктної взаємодії, попередження конфліктів можна використати такі ігри: «Емоційні шаради», «Ввічливі слова», «Телефон», «Питання-відповідь».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, схильність до конфліктних ситуацій у дітей дошкільного віку є складним психологічним явищем, що залежить від багатьох факторів. Розуміння цих аспектів та використання конструктивних педагогічних стратегій може сприяти формуванню у дітей ефективних методів управління та попередження конфліктів, що є важливою передумовою їхнього подальшого соціального розвитку.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні психолого-педагогічних умов та шляхів уникнення конфліктної поведінки у дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Бойко О.В. Особливості формування соціальних навичок у дошкільників. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. 2015. 130(2). С.65-69.
2. Каплунова Л.І. Психологічні особливості виникнення та розв'язання конфліктів у дітей дошкільного віку. *Вісник психології і педагогіки*. 2013. №8. С.49-54.
3. Мітіна І.В. Співвідношення конфліктності та рівня агресивності у дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*, 2017. № 40. С.234-346.
4. Пасічніченко А. В., Ковалевська Н.В. Шляхи формування культури міжособистісної взаємодії у дітей в умовах закладу дошкільної освіти *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. № 3. С. 264-268.
5. Ткаченко І. В. Особливості конфліктної поведінки дітей дошкільного віку в умовах дошкільного закладу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. № 1(47). С.95-98.

6. Шостак А. А. Конфліктологія в освітньому процесі. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2016. № 3(55). С.69-76.

УДК 373.2.015.31:688.72/.73

Федоренко І.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – док. філософії, ст.викл. **Дубовик Ю.О.**

СУЧАСНА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Анотація: стаття присвячена дослідженню ролі сучасної іграшки як засобу сенсорного виховання дітей раннього віку. У статті розглянуто сучасні іграшки, які використовуються у процесі розвитку дітей раннього віку, а також розкрито особливості їх використання. Наведено переваги застосування сучасних іграшок для сенсорного виховання дітей раннього віку. Запропоновані варіанти застосування сучасних іграшок в процесі сенсорного виховання дітей раннього віку.

Ключові слова: сучасна іграшка, діти раннього віку, сенсорний розвиток, сенсорне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сенсорне виховання дітей раннього віку (від 1 до 3 років) є основою пізнання світу, перша сходинка якого – чуттєвий досвід. Успіх розвитку дітей у сферах розумового, фізичного та естетичного виховання значно залежить від рівня розвиненості їх сенсорних здібностей. Це означає, наскільки досконало та точно дитина відчуває, бачить і чує навколишній світ через свої відчуття.

Саме для дітей раннього віку особливо важливий чуттєвий досвід, оскільки на цьому етапі він має велике значення в їхньому житті. Іграшка відіграє вагомую роль у формуванні сенсорних навичок сучасних дітей раннього віку.

Аналіз останніх досліджень. Тема визначення місця сучасних іграшок у розвитку дітей дошкільного віку висвітлена у низці дослідженнях, зокрема: В. Абраменкової, Л. Артемова, О. Батухтіної, Г. Беленька, О. Вовчик-Блакитної, Н. Гавриш, К. Карасьова, О. Кононко, К. Крутій, С. Ладивір, С. Онощенко, Т. Піроженко, О. Смірної та інших. Хоча питання досить широко вивчено, проте потребує подальшого дослідження, оскільки ринок іграшок швидко розвивається, виховний потенціал сучасної іграшки потребує ширшого висвітлення.